

U.1967B.25

Almindelige emner 9

Ugeskrift for Retsvæsen 100 år 16. februar 1867 - 16. februar 1967

Det er sjældent, at et dansk fagtidsskrift kan fejre et 100 års jubilæum, og indenfor den juridiske tidsskriftlitteratur i Danmark er det aldrig sket, før nu Ugeskrift for Retsvæsen i disse dage passerer milepælen. Første nummer udkom den 16. februar 1867, og vi finder anledning til at vise „hovedet“:

Som det ses, bestod den oprindelige redaktion af P. Casse og Auditeur J. H. Mundt, Overretssagførere. Vi gengiver tillige på omstående side titelbladet til Ugeskriftets første årgang.

Fra den første dag og gennem alle 100 år har Ugeskriftet således været „forlagt af“ G. E. C. Gad, og til fuld dokumentation af identiteten gengives yderligere følgende notits fra p. 32 i første årgang:

„Ugeskrift for Retsvæsen“ udkommer hver Løverdags vekselsvis med et eller flere Ark. Aarlig vil udkomme c 75 Ark ind. Titel og Register. Subscriptionen, der kun er bindende for et Fjerdingaar, er 1 Rd. 48 Sk, og modtages saavel i alle Boglader som paa samtlige Postkontorer samt hos Forlæggeren, G. E. C. Gad i Kjøbenhavn. Vimmelskafte Nr. 32.

Forlæggerens residens var dengang som i dag Vimmelskafte Nr. 32 i Kjøbenhavn. Derimod vil den skarpsynede læser have bemærket, at trykkeriet da var Thieles og ikke som i dag Triers Bogtrykkeri, men sidstnævnte trådte ind i billedet som trykkeri for Ugeskriftet allerede fra og med årgang 1876. Denne tilsyneladende lille ting vil vise sig at kaste lys over omstændighederne omkring Ugeskriftets fødsel.

Vi kender alle forlag og trykkeri, men få ved vist i dag, hvem egentlig P. Casse og J. H. Mundt var. Dette hænger nok sammen med, at den oprindelige redaktion så forholdsvis tidligt som efter udsendelsen af 7 årgange var fratrukket og efterfulgt af den mand, der i en menneskealder på afgørende måde kom til at sætte sit præg på Ugeskriftet, højesteretssagfører Otto Julius Levison. Ugeskriftet markerede ikke sit 25 års jubilæum, og i det historiske tilbageblik over Ugeskriftet og dets forgængere af Frantz Dahl, U. f. R. 1917 B p. 1,

26

hvormed 50 års jubilæet fejredes, er oplysningerne om den oprindelige redaktion og om baggrunden for dens initiativ yderst sparsomme. 75 års jubilæet noteredes alene gennem udsendelse i 1942 af register til Ugeskriftets litterære afdeling 1917-1941, udarbejdet af Inger Vogt, en fortsættelse af en af Frantz Dahl i forbindelse med hans „tilbageblik“ udarbejdet bibliografisk oversigt over Ugeskriftets litterære indhold for de 50 år 1867-1916. Heller ikke ved andre lejligheder, derunder ved de to oprindelige redaktørers død, ses Ugeskriftet at have vist dem interesse. P. Casse nævnes i U. f. R. 1921 B p. 125 i den sædvanlige fortegnelse over de i 1920 ved døden afgåede juridiske kandidater, og på samme måde nævnes J. H. Mundt i U. f. R. 1927 B p. 80 som afgået ved døden i 1926.

Til forståelse af situationen ved Ugeskriftets start i februar 1867 må man gøre sig klart hvorledes behovet da var dækket. Bortset fra Højesteretstidende, påbegyndt 1857, fandtes som (ren) domssamling „Juridisk Ugeskrift“, påbegyndt 1839, og hvis redaktør pr. 1867 var A. L. C. de Coninck. Derimod havde der i den lange årrække fra 1846 til 1862 hverken som led i nogen domssamling eller som selvstændigt tidsskrift eksisteret noget organ i Danmark for juridiske afhandlinger eller artikler. Alene i de fire år 1863-1866 havde C. Nyholm og P. Schjørring udsendt deres „Tidsskrift for Retsvæsen“ i et forsøg på at tilvejebringe et forum for udelukkende litterære bidrag til retsvidenskab. Da nu Nyholm og Schjørring ved udgangen af 1866 gav op, var den ene forudsætning for den kombination af litterært stof og domme,

der altid har karakteriseret Ugeskrift for Retsvæsen, tilstede, og herom tales der da også tydeligt i første nummer af Ugeskriftet. P. 1 tager Nyholm og Schjørring afsked og anbefaler det nye foretagende til den juridiske læseverden, og p. 2-4, hvor den nye redaktion fremsætter sit program, erklæres det bl. a., at tidsskriftets indhold delvis vil blive „videnskabelige Udarbejdelser o. desl.“. Men om den anden forudsætning, behovet for en domssamling, indeholder programerklæringen intet trods det, at det juridiske publikum i årevis havde haft og stadig havde „Juridisk Ugeskrift“ til disposition. Programmet angiver kun de retningslinier, som det nye foretagende agter at følge ved redaktionen. Da disse nøje er holdt og fulgt i alle 100 år, gengives hermed et uddrag af programerklæringen fra U. f. R. 1867 p. 2-3:

Tidsskriftets Indhold vil deels blive *videnskabelige Udarbejdelser* o. desl., dog - navnlig i Begyndelsen - i ringere Omfang end hidtil, deels *Meddelelser af mere umiddelbar praktisk Natur*. Navnlig ville vi søge at samle alle de efterhaanden faldende *Præjudicater*, som den juridiske Læseverden kan ønske at opbevare. Vi agte saaledes at meddele alle civile Højesteretsdomme (forsaavidt de ikke, som Udeblivelsesdomme o. a. lign., ere uden alt Værd som *Præjudicater*) samt af de criminelle Højesteretsdomme dem, der maatte have juridisk Interesse; fremdeles alle ved den Viborgske Landsoverret, Landsover- samt Hof- og Stadsretten i Kjøbenhavn og dennes for

27

skjellige Underafdelinger, Criminal- og Politiretten og Sø- og Handelsretten afsagte Domme og Kjendelser, forsaavidt de have virkelig juridisk Betydning, og bemærke vi herved, at for Viborg Overrets Vedkommende har Hr. Assessor With paataget sig at besøge saavel Udvalget af Dommene, som disses Bearbejdelse i Rubrum. - Ved Meddelelsen vil det være vor fornemste Bestræbelse at opnaae *Fuldstændighed*, saa at vi hellere ville udsætte os for nu og da at optage en Dom af mindre Interesse end for at feile i den modsatte Retning. Paa den anden Side forbeholde vi os undertiden at lade et *Udtog af Dommen* træde istedetfor en fuldstændig Meddelelse, idet vi dog herved saavidt muligt ordlydende skulle gjengive de Udtalelser, paa hvilke det kommer an. Vi troe, at der ved en hensigtsmæssig Benyttelse af denne Meddelelsesform ikke blot vil kunne tilveiebringes et rigere Indhold end ellers muligt, men ogsaa spares Læserne megen Tidsspilde. - Til foreløbig Veiledning ved Læsningen af Dommene ville vi i et *Rubrum* over hver Dom kortelig angive de mere væsentlige Puncter, med Hensyn til hvilke den forekommer os at, have Interesse, samt derhos jevnlig tilføie en Henviisning til de vedkommende Steder i de mest benyttede juridiske Værker, - dette Sidste ogsaa for at lette de Læsere Arbejdet, der ønske strax at notere sig Dommene paa deres Plads i Systemet. Iøvrigt vil der ved hvert Aars Slutning blive givet et fuldstændigt og omhyggeligt udarbejdet *Realregister*. - Endelig troe vi, efter den Character, vi ønske at give vort Ugeskrift, ikke at kunne unddrage os den Pligt i paakommende Tilfælde at ledsage de meddeelte Domme med Bemærkninger, ogsaa - om dertil er Anledning - af kritisk Natur. -

Oplysning om baggrunden for den oprindelige redaktions tro på behovet for en ny domssamling vil man derimod finde 5 år senere, i U. f. R. 1872 p. 431. Det hedder her i en redaktionel meddelelse, signeret J. H. Mundt, at da „Prokurator Casse og jeg i 1867 begyndte paa „Ugeskrift for Retsvæsen“, vare vi ikke blinde for Misligheden ved at bebyrde det juridiske Publicum med to concurrerende Ugeskrifter. Vi fandt imidlertid, at „Juridisk Ugeskrift“ lod saameget tilbage at ønske,

at der var god Grund til at forsøge paa at skabe en Domssamling, der noget mere fyldestgjorde rimelige Fordringer, og vi mente derhos, at det under vore smaa Forhold var naturligst, i et enkelt Tidsskrift at samle Alt, hvad den store Flerhed af Jurister behøve, saaledes at der baade meddeltes Afhandlinger og et saavidt muligt fuldstændigt Udvalg af Domme fra alle collegiale Retter. Idet vi begyndte paa Sagen, var det altsaa vor Tanke, naar Lejlighed gaves, at gjøre Alt, hvad der stod i vor Magt for atter at forvandle de to Ugeskrifter til et."

Hermed har vi da den klare dobbelte baggrund for de to nye mænds initiativ, at der simpelthen ikke fandtes noget andet litterært forum, og at den eksisterende domssamling fandtes lidet tilfredsstillende.

Ugeskriftets grundlæggere var lovende unge jurister, Casse 29 år, Mundt 33, begge fra 1866 Prøveprocuratorer for Landsover- samt Hof- og Stadsretten.

Peter Frederik Engelbreth Casse, født 1837 i København som søn af Justitiarius i Landsoverretten, Justitsminister, Dr. jur. Andreas Lorentz Casse, havde fået sin uddannelse hos Højesteretsadvokat A. L. Hindenburg, senere hos Højesteretsadvokat Chr. S. Henrichsen. Måske kan han have fået lysten til at gå om bord i redaktionsarbejdet fra sin fader, der havde været medredaktør af det oprindelig af Ørsted ledede „Juridisk Tidsskrift", og som selv alene udgav de ørstedeske tidsskrifters seneste efterkommer „Nyt Juridisk Tidsskrift" 1842-45. Disse tidsskrifter havde netop kombinationen af domme og litterært stof som basis. Man kan derfor sige, at sønnen i 1867 optog den tråd, der var bristet, da faderens tidsskrift i 1845 ophørte. P. Casse deltog i redaktionen af Ugeskriftets 3 første årgange. I årgang 1870 p. 1 tager han afsked med Ugeskriftet, idet han med stolthed allerede da mener at kunne erklære, at Ugeskriftet er kommet i en sådan regelmæssig gang, at en enkelt redaktør nu må være tilstrækkelig. Iøvrigt har baggrunden været, at Casse i 1868 var blevet Procurator ved samtlige Over- og underretter i Danmark.

Jodochus Henrik Mundt, født 1834 i Sorø som søn af lektor ved Sorø Akademi, professor Carl Emil Mundt, havde fra 1861 til 1866 været i virksomhed som Auditeur, men hærreduktionen 1866 tvang ham over i andet virke. Efter som nævnt at være blevet Prøveprocurator 1866 blev han 1869 Procurator ved samtlige Over- og Underretter i Danmark. Samtidig havde han nær tilknytning til det rets- og statsvidenskabelige fakultet, først som Notarius ved fakultetet, derefter i 30 år (1871-1901) som fast censor ved juridisk eksamen. Mundt gennemførte virkelig eneredaktionen i 1870 og 1871, men i maj 1872 måtte han erklære, at omstændighederne „ikke ret vel tillade mig alene at udføre Redactionen", og at han derfor efter aftale med »Forlæggeren Hr. Boghandler Gad" har „formaaet Hr. Højesteretsadvokat Levison til at træde ind som Medredacteur" U. f. R. 1872 p. 431.

28

Denne ordning fortsatte til og med årgang 1873, hvorefter Levison fra 1874 til sin død 1905 præsterede det kunststykke at varetage Ugeskriftets redaktion som eneste redaktør. Mundt havde i sine 7 redaktionsår præsteret et overordentligt arbejde. Man må erindre, at redaktionen, modsat nu, var den samme for domssamlingen og det litterære stof. Det drejede sig derfor først og fremmest om det kontinuerlige arbejde med at udvælge dommene, placere dem i „rubrum", skrive „hovederne" til samtlige domme (dog med særskilt assistance for Viborg Overrets vedkommende) og ofte forsyne dem med noter. Hvad det litterære stof angår, lykkedes det Casse og Mundt at knytte blomsten af tidens store juristnavne som bidragydere til ugeskriftet, således N. F. Schlegel, Aagesen, N. Lassen, Deuntzer, Goos, Andræ, Evaldsen og Nellemann. Tanken om at „forvandle de to Ugeskrifter til et" var stadig levende hos Mundt, og han gjorde et fremstød herfor 1872, da de Coninck var død og dermed redaktions-skifte i „Juridisk Ugeskrift" nødvendigt. Efter samråd med Gads forlag tog han kontakt med bogtrykker Trier, hvor konkurrenten blev udgivet og trykt, men desværre havde Trier allerede indledt forhandlinger med ny redaktør, F. Friis, og der

kom derfor ikke da noget ud af forsøget, jævnfør U. f. R. 1872 p. 432. Konkurrencen om publikums gunst fortsatte, men længe varede det ikke. Med årgang 1875 ophørte „Juridisk Ugeskrift" (fra 1869 kaldet „Nyt juridisk Ugeskrift"), og fra 1876 overtog Trier trykningen af Ugeskrift for Retsvæsen.

Ugeskriftets nuværende redaktion har med ovenstående haft det ønske at rette søgelyset helt tilbage mod begivenhederne og personerne for de 100 år siden. Forholdene fra Levisons overtagelse af redaktionen og fremefter til dagen i dag er langt mere opdyrket og ligger hovedsagelig i det klare lys. Vi kan derfor indskrænke os til om Levisons regering at henvise til mindeordene ved hans død i U. f. R. 1905 A. p. 641, sammenholdt med Højesteret 1661-1961, II p. 483 og med Frantz Dahl i U. f. R. 1917 B p. 1. ff.

Med Levisons død stod det klart, at det i fremtiden ville blive en nødvendighed at opdele Ugeskriftets redaktion i særskilt redaktion af domssamlingen og af det litterære stof, en opdeling der fra 1906 har været fastholdt. De første 11 år un der den dobbelte redaktion er skildret i Frantz Dahls tilbageblik i 1917. Domssamlingen redigeredes af højesteretsassessorerne R. S. Gram og E. Tybjerg, medens den litterære afdelings eneredaktør blev professor H. Munch-Petersen, der med stor dygtighed og energi bestred hvervet til udgangen af 1919. Om hans virke kan henvises til U. f. R. 1934 B p. 277, om Tybjergs til U. f. R. 1925 B p. 189 og om Grams til U. f. R. 1936 B p. 57.

Med Munch-Petersens fratræden fandtes det, at også den litterære afdeling, fra 1906 betegnet B, domssamlingen A, krævede mere end en enkelt redaktør, og fra 1920-1945 lededes den af professor Henry Ussing og overretssagfører Knud Jarner. Ussings indsats afspejler sig først og fremmest i det næsten ufattelige omfang af bidrag, hvormed han i alle sine 26 redaktionsår fulgte og behandlede alt, hvad der rørte sig i ind- og udland indenfor den centrale obligationsret, erstatnings- og forsikringsretten, handels- og pengereetten. Jarners virke lå navnlig - foruden i ledelsen af det praktiske redaktionsarbejde - i hans mange bidrag til proces- og kriminalretten, familie- og ejendomsretten. Om de to henvises iøvrigt særligt til U. f. R. 1954 B p. 233 (Ussing) og U. f. R. 1957 B p. 73 (Jarner).

Ordningen fortsatte principielt uændret til og med årgang 1958. Fra og med 1959 skete vidtrækkende ændringer ikke blot i Ugeskriftets, men også i de egentlige domssamlings forhold. Med sigte på en gennemgribende rationalisering ophørte udgivelsen både af Højesteretidende og af to andre domssamlinger. Vestre Landsrets Tidende, der havde eksisteret fra 1928, og Juristens Domssamling, påbegyndt 1935. Til gengæld blev Ugeskriftets domssamling udvidet og Ugeskriftets format forøget, derunder ved trykning af dobbelt-spaltede sider. Samtidig indtrådte en højesteretsdommer i redaktionen af Ugeskriftets litterære afdeling, ligesom der til denne redaktion blev knyttet en særlig redaktionssekretær. En anden vigtig begivenhed indtrådte i 1963, idet de betydningsfulde kommentarer til danske højesteretsdomme, der hidtil havde været bragt i det nordiske Tidsskrift for Rettsvitenskap, fra nu af meddeltes i Ugeskriftets litterære afdeling, første gang 1963 B p. 229 ff.

Konkurrencen med andre domssamlinger turde være belyst med ovenstående. Om konkurrence

29

med andre danske juridiske tidsskrifter med litterært stof af mere centralt og alment indhold er det vist tilstrækkeligt at notere, at Ugeskriftet - med nogen reservation - bød „Juridisk Tidsskrift" velkommen, da dette påbegyndtes i 1915 under ledelse af N. Cohn og G. Cohn, U. f. R. 1915 B p. 47 f., ligesom Ugeskriftet fortløbende bragte oversigter over dets indhold, lige til det under skiftende navne ebbede ud og endeligt ophørte under navn af Østre Landsrets Tidende 1939. Og - uden reservation - bød Ugeskriftet i 1935 „Juristen" hjertelig velkommen, se U. f. R. 1935 B p. 64 og 232. Ugeskriftets redaktion har ønske om ved denne lejlighed at give udtryk for, at „Juristen" ikke føles som en

konkurrent, men som en levende inspirationskilde. Det har utvivlsomt virket særdeles tilfredsstillende, at vore juridiske forfattere har stået og står med valget mellem to ansete litterære tidsskrifter. Der består også et samarbejde mellem disse, og det er Ugeskriftets ønske, at dette må bevares på den udmærkede måde, hvorpå det i dag fungerer.

Skal man karakterisere den litterære afdelings indhold, som den fremtræder i de mange senere årgange, er det vel nok således, at der lægges og må lægges stor vægt på at bringe anmeldelser af vigtigere juridisk litteratur. Det er ikke altid let som balance heroverfor at fremskaffe ønskelige selvstændige juridiske afhandlinger om centrale problemer. Det er redaktionens ønske ved jubilæet, at der må være stadig fremgang i denne side af den juridiske afdelings indhold, derunder at både videnskabens dyrkere, dommere og ikke mindst advokater, når de møder interessante juridiske spørgsmål, må øse af deres indsigt og erfaring til gavn også for Ugeskriftet og dets læsere.

Man siger ofte, at Ugeskriftet byder særdeles „nøgtern“ læsning, men således må det være, selv om redaktionen godt forstår en højesteretsdommer (udenfor redaktionen), der overfor et redaktionsmedlem udtalte, at det nu var meget rart, at der ikke findes litterær afdeling i hvert af de ugentlige numre.

Det er iøvrigt påfaldende, at når man året igennem fra den litterære redaktions side har „malket“ hele den potentielle juridiske »skriveverden“, bliver resultatet næsten hvert år 296 sider.

Det er videre et ønske fra redaktionens side, at der i stigende grad må fremkomme bidrag fra de helt unge jurister. Det er muligt, at en del er lidt nervøse ved at fremsende manuskripter, men der er ingen som helst grund hertil, og Ugeskriftet har da også gennem årene bragt ikke så få, derunder særdeles lødige bidrag fra meget unge jurister.

For imidlertid at gøre en slags bod fejres 100 års jubilæet med et festskrift med studenteraf-handlinger, indeholdende otte større afhandlinger, skrevet af studerende jurister, med et sidetal på 334, fremstillet ved G. E. C. Gads Fonds foranstaltning og under redaktion af O. A. Borum, Michael Lunn, W. E. von Eyben og Jørgen Trolle.

Jubilæet markeres tillige ved i fortsættelse af tidligere tradition at udsende et nyt register til Ugeskriftets litterære afdeling for de 25 år 1942-1966, udarbejdet af bibliotekar, cand. jur. Jens Søndergaard.

Ved afslutningen af Ugeskriftets første århundrede retter redaktionen blikket fremad og udtrykker ønsket om, at vort tidsskrift må bevare sin stilling både som formidler af kendskabet til dansk retspraksis og som talerør for den juridiske debat, og at det også i fremtiden må kunne betragtes som ærefuldt at have fået ordet i denne debat i Ugeskriftets spalter. I de 100 år har det været således.

Knud Illum

Adam Jacobi

Jørgen Trolle